YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)

13 päivänä syyskuuta 1995 *

Yhdistetyissä asioissa T-244/93 ja T-486/93,

TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, saksalainen yhtiö, kotipaikka Deggendorf (Saksa), edustajinaan asianajajat Walter Forstner, Lutz Radtke ja Karl-Heintz Schupp, Deggendorf, avustajanaan Passaun yliopiston opettaja Michael Schweitzer, prosessiosoite Luxemburgissa Stein, Bayerische Landesbank International SA, 7-9 boulevard Royal,

kantajana,

jota tukee

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään Ministerialrat Ernst Röder ja Regierungsrat Bernd Kloke, molemmat liittotasavallan talousministeriöstä,

väliintulijana

vastaan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

Euroopan yhteisöjen komissio, edustajinaan johtava oikeudellinen neuvonantaja Antonino Abate, oikeudellisen yksikön virkamiehet Bernhard Jansen ja Bernard Langeheine sekä komissiossa toimiva kansallinen virkamies Claus Michael Happe, avustajanaan Hampurin yliopiston opettaja Meinhard Hilf, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana

jossa vaaditaan kumoamaan Saksan hallituksen polyamidi- ja polyesterlankaa valmistavalle Deggendorf GmbH:lle, kotipaikka Deggendorf (Baijeri), myöntämästä tuesta 26 päivänä maaliskuuta 1991 tehdyn komission päätöksen 91/391/ETY 2 artikla (EYVL L 215, s. 16) sekä Saksan Textilwerke Deggedorf GmbH:lle myöntämästä tuesta 18 päivänä joulukuuta 1991 tehdyn komission päätöksen 92/330/ETY 2 artikla (EYVL 1992, L 183, s. 36),

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Biancarelli, tuomarit R. Schintgen, C. P. Briët, R. García-Valdecasas ja C. W. Bellamy,

kirjaaja: H. Jung,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 10.1.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

1 Kantaja TWD Textilwerke Deggendorf GmbH (jäljempänä TWD), jonka liiketoiminta liittyy synteettisiin kuituihin, sai vuodesta 1981 vuoteen 1983 valtiontukia, joista alunperin ei annettu tietoa komissiolle ja jotka käsittivät 6,12 miljoonan Saksan markan (DM) suuruisen Saksan liittohallituksen myöntämän valtionavun sekä Baijerin osavaltion 11 milj. DM:n määräisen suosituimmuusehdoin myönnetyn lainan (jäljempänä TWD I -tuet). Saksalaisten viranomaisten annettua tiedon komissiolle edellä mainituista tuista vasta maalis- ja heinäkuussa 1985 komission toistuvien pyyntöjen johdosta, tämä teki 21.5.1986 Saksan liittotasavallan ja Baijerin osavaltion Daggendorfiin asettuneelle polyamidi- ja polyesterlankojen tuottajalle myöntämiä tukia koskevan päätöksen 86/509/ETY (EYVL 1986, L 300, s. 34, jäljempänä TWD I -päätös), jossa todettiin, että kysymyksessä olevat tuet olivat yhtäältä lainvastaisia sen vuoksi, ettei niitä ollut ETY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti annettu tiedoksi komissiolle, ja toisaalta yhteismarkkinoille soveltumattomia, sillä ne eivät täyttäneet yhtään ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätyistä edellytyksistä ja olivat erityisesti lankoihin ja synteettisiin kuituihin sovellettavien tukisäännösten vastaisia (jäljempänä alakohtaiset säännökset). Päätöksessä määrättiin palauttamaan kysymyksessä olevat tuet. TWD I -päätöksestä tuli lopullinen, koska kannetta sitä vastaan ei nostettu.

2 Saksan liittovaltion talousministeriö peruutti 19.3.1987 Saksan liittovaltion hallituksen myöntämää 6,12 milj. DM:n määräistä valtiontukea koskevat sitoumukset ja ryhtyi sen takaisinperintään TWD I -päätöksen mukaisesti. Kantaja vastusti kuitenkin tätä peruuttamista kansallisissa hallintotuomioistuimissa nostamalla kanteen Kölnin Verwaltungsgerichtissä ja valittamalla sittemmin tämän päätöksestä Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfaleniin.

3 Saksan liittotasavalta antoi 31.10.1989 komissiolle tiedon kantajan hyväksi suunnitteilla olevasta toisesta avustushankkeesta, joka sisälsi uuden, määrältään 4,52 milj. DM:n suuruisen valtiontuen ja kaksi suosituimmussehdoin myönnettävää lainaa, jotka olivat määriltään 6 ja 14 milj. DM (jäljempänä TWD II -tuet). Komissio teki 26.3.1991 Saksan hallituksen polyamidi- ja polyesterkuituja tuottavalle Deggendorf GmbH -yhtiölle, kotipaikka Deggendorf (Baijeri), myöntämiä tukia koskevan päätöksen 91/391/ETY (EYVL L 215, s. 16, jäljempänä TWD II -päätös). TWD II -päätöksen 1 ja 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1 artikla

Deggendorf-yhtiölle suunnatut, komissiolle 31.10.1989 päivätyllä Saksan viranomaisten kirjeellä tiedoksiannetut tuet, jotka käsittävät määrältään 4 520 000 Saksan markan suuruisen valtiontuen ja 6 ja 14 milj. DM määräiset, vastaavasti kahdeksaksi ja kahdeksitoista vuodeksi myönnetyt kaksi korkotukilainaa, joiden korko on 5 prosenttia ja joille on myönnetty lyhennysvapaus kahdeksi vuodeksi, soveltuvat yhteismarkkinoille ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan mukaisesti.

2 artikla

Saksan viranomaisten on lykättävä tämän päätöksen 1 artiklassa tarkoitettujen Deggendorf-yhtiölle suunnattujen tukien maksamista siihen asti, kunnes TWD I -päätöksessä tarkoitetut yhteensoveltumattomat tuet on saatu perityiksi takaisin."

4 Saksan liittotasavalta ei vastustanut TWD II -päätöstä, mutta kantaja nosti yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 19.6.1991 jättämällään kannekirjelmällä päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevan kanteen, joka rekisteröitiin numerolla C-161/91.

5 Tällä välin, 25.2.1991, Saksan viranomaiset antoivat tiedoksi komissiolle kantajan hyväksi suunnitteilla olleen kolmannen, korkotukilainoja käsittävän valtiontukihankkeen (jäljempänä TWD III -tuet). Nämä tuet koskivat kantajan ostamassa Pietsch-yrityksessä, joka oli erikoistunut teksitiiliverhojen tuotantoon, toteutettavia investointeja. Komissio teki 18.12.1991 päätöksen 92/330/ETY (EYVL 1992, L 183, s. 36, jäljempänä TWD III päätös), joka koski Saksan tukea Textilwerke Deggendorf GmbH:lle, ja jonka päätösosa oli muotoiltu samansisältöiseksi kuin TWD II -päätöksen päätösosa. TWD III -päätöksen päätösosa kuuluu seuraavasti:

"1 artikla

Textilwerke Deggendorf GmbH -yhtiölle suunnatut, komissiolle 25.2.1991 päivätyllä Saksan viranomaisten kirjeellä tiedoksiannetut tuet, jotka käsittävät 2,8 ja 3 milj. DM määräiset, vastaavasti viideksitoista ja kahdeksaksi vuodeksi myönnettyä kaksi korkotukilainaa, joiden korko on 4,5 prosenttia ja joille on myönnetty lyhennysvapaus kolmeksi vuodeksi, soveltuvat yhteismarkkinoille ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan mukaisesti.

2 artikla

Saksan on lykättävä ensimmäisessä artiklassa tarkoitettujen Deggendorf-yhtiölle suunnattujen tukien maksamista siihen asti, kunnes päätöksen 86/509/ETY 1 artiklassa tarkoitetut yhteensoveltumattomat tuet on saatu perityiksi takaisin.

3 artikla

Saksan tulee ilmoittaa komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta niistä toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut saattaakseen sen määräykset voimaan.

6 Yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 6.4.1992 jättämällään kannekirjelmällä Saksan liittotasavalta nosti TWD III -päätöksen 2 ja 3 artiklan kumoamiseksi kanteen, joka rekisteröitiin numerolla C-110/92.

7 Yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 18.5.1992 jättämällään kannekirjelmällä kantaja nosti TWD III - päätöksen 2 artiklan kumoamiseksi kanteen, joka rekisteröitiin numerolla C-220/92.

8 Asiat C-161/91 (joka koski TWD II -päätöstä) ja C-110/92 sekä C-220/92 (jotka koskivat TWD III -päätöstä) yhdistettiin 12.3.1993 annetulla määräyksellä suullista käsittelyä ja tuomiota varten.

9 Yhteisöjen tuomioistuin on 15.9.1993 antamallaan määräyksellä Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisesta tehdyn päätöksen 88/591/EHTY, ETY, Euratom (EYVL 1988, L 144, s. 21) muuttamisesta 8.6.1993 tehdyn neuvoston päätöksen 93/350/Euratom, EHTY, ETY nojalla erottanut asian C-110/92, Saksa vastaan komissio, asioista C-161/91 ja C-220/92, TWD vastaan komissio, ja 27.9.1993 antamallaan määräyksellä siirtänyt yhdistetyt asiat C-161/91 ja C-220/92 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäviksi. Nämä asiat rekisteröitiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamossa vastaavasti numeroilla T-244/93 ja T-486/93.

10 Yhteisöjen tuomioistuin lykkäsi yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön (EY) 47 artiklan kolmannen kohdan perusteella 13.12.1993 antamallaan määräyksellä asian C-110/92 käsittelemisen siihen asti, kunnes ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi antanut tuomion yhdistetyissä asioissa T-244/93 ja T-486/93.

11 Tällä välin Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen esitti TWD I -tukiin (edellä 2 kohta) liittyvän kansallisen oikeudenkäynnin osalta yhteisöjen tuomioistuimeen 12.5.1992 saapuneessa määräyksessä ennakkoratkaisukysymyksen saadakseen pääasiassa tietää, voiko kantaja kansallisissa tuomioistuimissa väliaikaisesti vedota puolustuksekseen TWD I -päätöksen lainvastaisuuteen, vaikka se oli jättänyt noudattamatta ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa asetetun määräajan ja, toissijaisesti, oliko mainittu päätös lainmukainen. Asiassa TWD Textilwerke Deggendorf 9.3.1994 antamassaan tuomiossa (asia C-188/92, Kok. 1992, s. I-833) yhteisöjen tuomioistuin totesi oikeuskysymyksen osalta seuraavaa: "ETY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan perusteella tehty komission päätös sitoo kansallista tuomioistuinta siitä huolimatta, että kansalliset viranomaiset ovat panneet täytäntöön tämän päätöksen, silloin kun sellainen tukien saaja, johon on kohdistettu täytäntöönpanotoiminpiteitä, nostaa tässä tuomioistuimessa kanteen, jossa se väittää komission päätöksen olevan lainvastainen ja jos tämä tukien saaja, siitä huolimatta, että jäsenvaltio on ilmoittanut sille kirjallisesti komission päätöksestä, ei ole nostanut kannetta tätä päätöstä vastaan perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan perusteella taikka on jättänyt sen nostamatta asetetussa määräajassa."

12 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön (EY) 42 artiklan toisen kohdan perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi 22.3.1993 määräyksen, jolla Saksan liittotasavallan väliintulo asiassa T-486/93 kantajapuolen vaatimuksien tueksi hyväksyttiin.

13 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu kolmas jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn yhdistetyissä asioissa T-244/93 ja T-486/93 ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Kuitenkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti komissiolle prosessinjohtotoimena muutamia kirjallisia kysymyksiä selventääkseen kysymyksessä olevien tukien määrää koskevia komission laskelmia. Komissio vastasi tähän 14.12.1994 päivätyllä kirjeellään.

14 Asianosaiset esittivät suulliset lausumansa ja vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen niille esittämiin kysymyksiin 10.1.1995 pidetyssä käsittelyssä.

Asianosaisten vaatimukset

15 Asiassa T-244/93 kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta

— kumoamaan Saksan hallituksen polyamidi- ja polyesterlankaa valmistavalle Deggendorf GmbH:lle, kotipaikka Deggendorf (Baijeri), myöntämästä tuesta 26 päivänä maaliskuuta 1991 tehdyn komission päätöksen 2 artiklan siltä osin, kuin siinä pakotetaan Saksan viranomaiset lykkäämään päätöksen 1 artiklassa mainittujen tukien maksaminen kantajalle siihen asti, kunnes komission 21.5.1986 tekemän päätöksen 86/509/ETY ensimmäisessä artiklassa tarkoitetut, yhteismarkkinoille sopimattomat tuet on saatu perityiksi takaisin;

— kumoamaan tältä osin komission 26.3.1991 tekemän päätöksen;

— velvoittamaan vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

16 Asiassa T-486/93 kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta

— kumoamaan komission 18.12.1991 tekemän päätöksen 2 artiklan;

— velvoittamaan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

17 Tässä viimeksi mainitussa asiassa väliintulija vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta

— kumoamaan komission 18.12.1991 tekemän päätöksen 2 artiklan;

— velvoittamaan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

18 Näissä kahdessa asiassa vastaaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta

— hylkäämään kanteen;

— velvoittamaan kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Pääasia

19 Kantaja tuo asiaa T-244/93 koskevassa kanteessaan esille pääasiallisesti kolme perustetta. Ensimmäinen peruste koskee sitä, että komissiolta on puuttunut toimivalta määrätä TWD II -päätöksen 2 artiklasta ilmenevistä seikoista. Toisena perusteenaan kantaja painottaa, että TWD II -päätöksen 2 artikla estää sitä vetoamasta kansallisen oikeuden luottamuksensuojan periaatteeseen ja sillä puututaan näin lainvastaisesti kansalliseen oikeusjärjestykseen. Kolmannessa perusteessaan kantaja painottaa, ettei TWD I -tuista aiheudu sille mitään kilpailuetua, sillä varat on käytetty ja lainat maksettu takaisin.

20 Asiassa T-244/93 antamassaan vastineessa kantaja korostaa pääasian osalta kahta lisäperustetta, ensinnäkin sitä, että ainakin osa TWD I -tuista täytti sen laillisuuden arvoinnissa käytettävät perusedellytykset ja toiseksi suhteellisuusperiaatteen loukkaamista komission jätettyä hyväksymättä TWD II -tukien maksamisen vähennettyään niistä TWD I -tukien määrän.

21 Kantaja tuo esille asiaa T-486/93 koskevassa kanteessaan esille pääasiallisesti kuusi perustetta. Ensimmäinen peruste koskee sitä, että komissiolta on puuttunut toimivalta määrätä TWD III -päätöksen 2 artiklasta ilmenevistä seikoista. Toinen peruste koskee harkintavallan väärinkäyttöä, joka ilmeni siten, että päätettyään asiasta TWD III -päätöksen 2 artiklasta ilmenevin tavoin komissio yritti painostaa kantajaa, jottei tämä olisi voinut käyttää hyväkseen kansallisen oikeusjärjestyksen sille tarjoamia oikeuksia, ja anasti jäsenvaltiolle kuuluvan toimivallan. Kolmannessa perusteessaan kantaja painottaa, ettei se TWD I -tukien johdosta saa kilpailuetua, sillä yhtäältä TWD I -päätöksessä asetetut vaatimukset on täytetty ja toisaalta se on varautunut ennakolta kansallisen oikeudenkäynnin mahdolliseen lopputulokseen. Neljäs peruste koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista erityisesti siten, että komissio ei ole sallinut yhtäältä TWD II ja TWD III -tukien erotusten, ja toisaalta TWD I -tukien maksamista. Viidentenä perusteena esitetään, että ainakin osa TWD I -tuista täytti laillisuuden perusedellytykset. Lopuksi kuudennessa perusteessaan kantaja tuo esille, että Saksan oikeuden mukaan, jota sovelletaan yksinomaisesti palautuspyyntöön, TWD I -tukien periminen takaisin ei ole sallittua.

22 On asianmukaista käsitellä yhdessä kahdelle asialle yhteisiä perusteita. On myöskin syytä ryhmitellä tiettyjä perusteita uudelleen siltä osin, kuin ne kattavat toinen toisensa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi näin sopivaksi tutkia kantajan esittämiä perusteita seuraavien otsikkojen alla:

— ensinnäkin, komission toimivallan puuttumista sekä yhteisön ja jäsenvaltioiden välisen toimivallan jakautumista koskevien periaatteiden loukkaamiseen liittyvät perusteet;

— toiseksi, peruste, jonka mukaan TWD I -tuista ei aiheutunut kilpailuetua;

— kolmanneksi, suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskevat perusteet, ja

— neljänneksi, TWD I -tukien laillisuutta koskevat perusteet.

Komission puuttuvaa toimivaltaa sekä yhteisön ja jäsenvaltioiden välisen toimivallan jakautumista koskevien periaatteiden loukkaamiseen liittyvät perusteet

Tiivistelmä asianosaisten perusteluista

23 Kantaja esittää, ettei kysymyksessä olevien päätösten 2 artiklassa määrätyllä TWD II- ja TWD III -tukien maksamisen lykkäämisellä ole laillista perustetta. Sitä paitsi se vetoaa pääasian osalta siihen, että komissio on loukannut yhteisön ja jäsenvaltioiden välisen toimivallan jakautumista koskevia periaatteita, ja korostaa erityisesti, että mainittujen säännösten 2 artiklalla "puututaan perusteettomasti" kansalliseen oikeusjärjestykseen.

24 Komissiolla on tietysti laaja harkintavalta tehdessään perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetun päätöksen, mutta tätä harkintavaltaa on käytettävä yhteisön oikeuden asettamien edellytysten mukaisesti. Jos komission tarkoituksena oli pakottaa Saksan liittotasavalta valittamaan TWD I -tukien perimisestä takaisin, sen olisi pitänyt käyttää ETY:n perustamissopimuksen 169 artiklassa taikka 93 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua menettelyä eikä perustamissopimuksen kannalta tuntematonta, ehdollista lupamenettelyä (ks. asia C-294/90, British Aerospace ja Rover v. komissio, tuomio 4.2.1992, Kok. 1992, s.

I-493, 11 ja sitä seuraavat kohdat). Samalla tavoin perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan tarjoama mahdollisuus tuen "muuttamiseen" koski ainoastaan yhteismarkkinoiden kanssa yhteensoveltumattomia tukia, jollaisista itse päätöstenkään mukaan tässä tapauksessa ei ollut kysymys.

25 Kantaja tuo esille sitä paitsi, että lainvastaisten tukien takaisinperintä kuuluu jäsenvaltioille, ja että TWD:llä on oikeus vastustaa TWD I -tukien takaisinperintää kansallisissa tuomioistuimissa vetoamalla perusteltuun luottamukseen (asiat 205/82-215/82, Deutsche Milchkontor ym., tuomio 21.9.1983, Kok. 1983, s. 2633). Näissä olosuhteissa valituksenalaisissa päätöksissä, sitomalla yhteen TWD I -tuet ja vastaavasti TWD II- ja TWD III -tuet, puututtiin perusteettomasti kansalliseen oikeusjärjestykseen. Itse asiassa TWD II- ja TWD III -tukien maksamisen lykkääminen esti TWD:tä vetoamasta kansallisen oikeuden mukaisesti perusteltuun luottamukseensa, sillä vaikka se voittaisikin kansallisessa tuomioistuimessa aloittamansa oikeudenkäynnin, se ei voisi koskaan saada TWD II- ja TWD III -tukia.

26 Lisäksi komissio, korostaessaan TWD II ja TWD III -päätösten osalta, ettei sen käytössä ollut "mitään pakottavaa keinoa, jolla nopeutettaisiin tai täytäntöönpantaisiin sen vuonna 1986 tekemä päätös", ja yrittäessään painostaa taloudellisesti TWD:tä saadakseen TWD I -tuet palautetuiksi, oli syyllistynyt harkintavallan väärinkäyttöön ja jäsenvaltion toimivallan anastamiseen. Koska takaisinperintämenettelyä säänneltiin kansallisessa oikeudessa, ei komissio voinut kansallisen tuomioistuimen päätöstä odottamatta päättää TWD: n velvollisuudesta palauttaa TWD I -tuet, eikä se siis voinut myöntää lupaa ehdollisena.

27 Mitä tulee kantajan asemaan kansallisessa oikeudessa, se painottaa, että Baijerin osavaltion myöntämien kahden lainan palauttaminen on nyt mahdotonta. Koska Baijerin osavaltio ei ollut vaatinut kysymyksessä olevien tukien palauttamista, se olisi nyt vastoin Verwaltungsverfahrengesetzin (liittovaltion hallintomenettelylaki,

jäljempänä VwVfG) 48 artiklaa, jossa edellytetään sääntöjenvastaisen hallintotoimen peruuttamista yhden vuoden kuluessa siitä, kun hallinto sai tiedon niistä seikoista, joiden vuoksi peruttaminen on perusteltua.

28 Liittovaltion hallituksen myöntämien tukien osalta kantaja täsmentää vedonneensa luottamuksensuojaansa kuten myös VwVfG:in säännöksiin Kölnin Verwaltungsgerichtissa nostamansa kanteen yhteydessä ja sittemmin valituksessaan Oberwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfaleniin. Se korostaa, ettei sille missään vaiheessa ilmoitettu TWD I -tukien olleen yhteisöoikeudellisten säännösten vastaisia, mistä oli seurauksena, että ryhdyttyään investointien toteuttamiseen ja vastaavien kansallisten hallintopäätösten mukaisiin toimiin se saattoi luottaa niiden pysyvään luonteeseen. Sitä paitsi VwVfG:n 48 artiklassa säädetty yhden vuoden määräaika oli kulunut umpeen Saksan viranomaisten osalta, jotka olivat tienneet TWD I -tuet myöntäneiden päätösten olleen lainvastaisia heti päätöksentekohetkestä lukien.

29 Vaikkei yhteisöjen tuomioistuimen asiassa komissio vastaan Saksa 20.9.1990 antaman tuomion mukaan (asia C-5/89, Kok. 1989, s. I-3437) luottamuksensuojaa voida soveltaa perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan vastaisesti myönnettyihin tukiin, on kuitenkin olemassa tapauksia, joissa yritys voi luottaa tukien lainmukaisuuteen ja joissa yhteisöjen tuomioistuimelle kuuluu viime kädessä sen seikan arvioiminen, sovelletaanko luottamuksensuojan periaatetta. Näin oli tässäkin tapauksessa, koska alakohtaiset säännökset oli julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ja saatettu näin kantajan tietoon vasta vuonna 1985, sen jälkeen kun TWD I -tukien myöntämistä koskeva hakemus oli tehty sekä Saksan viranomaisten vakuutettua kantajalle, että kyseiset tuet olivat laillisia. Alakohtaisten säännösten edeltävä julkaiseminen *yhteisöjen tiedotteessa* ei riittänyt kantajan mukaan perustamaan sille velvollisuutta ottaa itse siitä selvää.

30 Asian T-486/93 väliintulija ei kiistä komission mahdollisuutta ottaa huomioon kantajan saama laiton kilpailuetu, mutta se arvioi, että tässä tapauksessa ei ole merkitystä sillä, missä määrin komissio voi ottaa huomioon TWD I -tukien ylläpitämisen vaikutuksia. Koska TWD III -päätöksessä todettiin TWD III -tukien soveltuvuus

yhteismarkkinoille, ei niiden täytäntöönpanoa voitu kieltää. Lykkäävällä ehdolla ei näin ollen ollut oikeudellista perustetta; asianosaisten oikeuksia rajoittavana toimenpiteenä siihen olisi pitänyt olla toimivaltaperuste perustamissopimuksessa (asia 111/63, Lemmerz-Werke v. korkea viranomainen, tuomio 13.7.1965, Kok. 1965, s. 835 ja 852), koska komissiolla ei ole toimivaltaa soveltaa menettelytapoja, joista siinä ei erikseen ole määrätty (em. asia British Aerospace ja Rover v. komissio, annettu tuomio, 14 kohta). Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdan ja 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan määräyksien mukaisesti jäsenvaltion on poistettava tai muutettava tuki, jonka yhteensoveltumattomuus on todettu sen sijaan, että se pidättyisi sellaisen tuen maksamisesta, jonka soveltuvuus on todettu.

31 Muutoin se etu, joka kantajalle aiheutui TWD I -tuista, edellyttäen että se vielä oli olemassa, oli vain seurausta sille kuuluvasta oikeudesta vastustaa näiden tukien perimistä takaisin ja komission muodostama yhteys oli yhteensoveltumaton oikeusvaltiota koskevien periaatteiden kanssa siinä tapauksessa, että kantaja voittaisi kansallisessa tuomioistuimessa vireillepanemansa oikeudenkäynnin. Kansallisen oikeuden säännellessä takaisinperintää komission tuli hyväksyä siitä johtuvat seuraukset, eikä sillä ollut valtuuksia kiertää niitä perustamissopimuksessa sääntelemättömien menettelyjen avulla. Korkeintaan se voi nostaa jäsenvelvollisuuksien noudattamatta jättämistä koskevan kanteen Saksan liittotasavaltaa vastaan.

32 Itse asiassa TWD III -päätöksestä käy ilmi, että komissio käyttää lykkäävää ehtoa seuraamuksena muiden TWD I -päätöksen täytäntöönpanemiseksi tarpeellisten pakkokeinojen puuttuessa. Tällaisen seuraamuksen määräämiselle ei ollut oikeudellista perustetta. On otettava huomioon, että seuraamukset vaikuttavat erityisen merkittävästi yksityisten oikeussubjektien oikeusasemaan ja tämän vuoksi niillä on välttämättä oltava selkeä ja yksiselitteinen peruste (asia 117/83, Könecke, tuomio 25.9.1984, Kok. 1984, s. 3291, 16 ja 17 kohta).

33 Vastaaja esittää, että TWD II- ja TWD III -tuet soveltuivat sellaisenaan yhteismarkkinoille, mutta että kaikki ne seikat, joilla saattoi olla vaikutuksia näiden tukien vaikutukseen, oli otettava huomioon ja erityisesti se tosiseikka, että TWD I

-tuet, jotka oli julistettu soveltumattomiksi vuonna 1986 tehdyllä päätöksellä, yhä olivat kantajan hallussa (ks. asia C-261/89, Italia v. komissio, tuomio 3.10.1991, Kok. 1991, s. I-4437, 20 kohta). Kuten TWD II- ja TWD III -päätöksistä selkeästi kävi ilmi, uusien TWD II- ja TWD III -tukien vaikutus, kumpikin osaltaan, yhdistettynä vanhojen TWD I -tukien vaikutukseen, joita ei ollut peritty takaisin, antoi kantajalle liiallisen ja kohtuuttoman edun, joka vahingoitti vakavasti yleistä etua.

34 TWD II- ja TWD III -päätökset perustuivat perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen alakohtaan ja 92 artiklan 3 kohdan c alakohtaan. TWD II- ja TWD III -tuet olivat perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa kiellettyjä tukia, mutta niitä voitiin pitää yhteismarkkinoihin soveltuvina 93 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla, jos TWD I -tuet olisi palautettu. Tällainen päätös olisi vähiten ankara kantajan kannalta, sillä jos komissiolla ei ollut toimivaltaa lykätä uusien tukien maksamista, sen pitäisi heti julistaa ne kokonaan yhteismarkkinoille soveltumattomiksi.

35 Edellä mainitussa asiassa British Aerospace ja Rover vastaan komissio annettu tuomio, olisi varmasti tehnyt mahdolliseksi sen, että komissio olisi voinut saattaa asian suoraan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti, mutta perustelujen 10 kohdan mukaan myöskin sen, että komissio olisi voinut muuttaa kysymyksessä olevaa tukea, josta määrätään saman kohdan ensimmäisessä alakohdassa. Uusien tukien muuttaminen, johon olisi sisältynyt niiden maksamisen lykkääminen siihen saakka, kunnes kantajan hyväksi tullut laiton kilpailuetu olisi poistunut, olisi ollut tässä tapauksessa asianmukainen ratkaisu.

36 TWD II- ja TWD III -päätökset eivät sisältäneet kahta itsenäistä päätöstä, joista toisessa olisi päätetty soveltuvista tuista ja toisessa lykätty niiden maksamista. Kummassakin tapauksessa oli kysymys yhdestä ainoasta päätöksestä, jossa todettiin, etteivät TWD II- eivätkä TWD III -tuet, kumpikaan osaltaan, olleet soveltuvia, ja ne voitiin maksaa ainoastaan siinä tapauksessa, että kantaja ensin palautti TWD I -tuet, tavoitteen ollessa aikaisemman tilanteen palauttaminen ennalleen yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Belgia vastaan komissio 21.3.1990 antaman tuomion mukaisesti (asia C-142/87, Kok. 1990, s. I-959, 66 kohta).

37 TWD II- ja TWD III -tukien ehdollinen hyväksyminen ei ollut pakkokeino eikä taloudellinen painostuskeino eikä osoitus harkintavallan väärinkäytöstä. Lopulliseksi tulleen TWD I -päätöksen toimeenpanosta voitiin määrätä tehokkaasti vain perustamissopimuksen rikkomisen toteamista koskevan menettelyn yhteydessä. TWD II- ja TWD III -päätösten ainoana tavoitteena oli uusien, yhteismarkkinoilla kilpailua vääristävien ja tämän johdosta lainvastaisten tukien maksamisen estäminen. Luottamuksensuojan mahdollinen olemassaolo kansallisessa oikeudessa ei voinut velvoittaa komissiota rikkomaan perustamissopimuksen määräyksiä sallimalla sellaisten uusien tukien maksamisen, jotka olisivat, jos TWD I -tuet olisivat jääneet ennalleen, vääristäneet kilpailua eivätkä olisi soveltuneet yhteismarkkinoille.

38 Kölnin Verwaltungsgerichtin 21.12.1989 antamasta tuomiosta käy ilmi, ettei kantaja voi vedota luottamuksensuojaan liittohallituksen myöntämien tukien osalta. Saksan oikeudessa luottamuksensuoja tällaisissa olosuhteissa syntyy vain, jos saaja ensin on luottanut ja sitten toiminut tämän luottamuksen perusteella, kun taas tässä tapauksessa TWD oli tehnyt suurimman osan investoinneistaan ennen TWD I -tukien vastaanottamista. Luottamuksensuoja ei ollut mahdollista, jos saaja tiesi, että toimenpide oli lainvastainen tai ei tiennyt sitä törkeän huolimattomuuden vuoksi Kölnin Verwaltungsgerichtin antaman tuomion mukaan TWD:n olisi pitänyt tietää, että tuet olivat laittomia. Sitä paitsi liittovaltion talousministeriön suorittama todistusten peruuttaminen oli tapahtunut VwVfG:n 48 artiklassa säädetyn yhden vuoden määräajan kuluessa, joka ei ollut voinut alkaa kulua ennen 1.9.1986.

39 Baijerin osavaltiolta saaduista tuista kantaja oli tiennyt, että Baijerin viranomaisten oli peruutettava ne, eikä sillä voinut olla mitään perusteltua luottamusta siihen, että Baijerin viranomaiset toimisivat yhteisön oikeuden vastaisesti ja kieltäytyisivät vaatimasta tukien palauttamista.

40 Vastaaja lisää, että kansallisen oikeuden soveltaminen ei missään tapauksessa voi tehdä TWD I -päätöksen soveltamista käytännössä mahdottomaksi. Tässä tapauksessa edellä mainitussa asiassa Deutsche Milchkontor ym. (Kok. 1983, s. 2665 ja 2666) sekä edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Saksa (17 kohta) annetuissa tuomioissa määritellyt ehdot täyttyivät, mistä aiheutui se, ettei VwVfG:n säännöksiä voitu soveltaa. Sitä paitsi edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Saksa

annetusta tuomiosta (14 kohta) johtuu, ettei taloudelliselle toimijalle voi syntyä perusteltua luottamusta sellaisten tukien osalta, jotka on myönnetty noudattamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrättyä menettelyä.

41 Joka tapauksessa kansallinen tuomioistuin ei voi hyväksyä perusteltua luottamusta yhteisön oikeuden vastaisten tukien pysyttämisen perusteena kysymättä neuvoa yhteisöjen tuomioistuimelta (em. asia komissio v. Saksa annettu tuomio, 16 kohta). Jos yhteisöjen tuomioistuin olisi ennakkoratkaisukysymykseen vastatessaan oikeuskysymyksen osalta lausunut, että kantaja voi oikeutetusti perustaa luottamuksensa TWD I -tukien sääntöjenmukaiseen luonteeseen, jopa yhteisön oikeuden kannalta katsoen, olisi TWD II- ja TWD III -tukien maksamisen lykkääminen automaattisesti vailla merkitystä. Näin ei kuitenkaan tässä tapauksessa ollut asian laita.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

42 Esiintuotuja kysymyksiä on tarkasteltava kahdessa vaiheessa, nimittäin ensin sitä, onko komissiolla ollut toimivalta hyväksyä TWD II- ja TWD III -päätösten 2 artikla, ja toiseksi sitä, onko yhteisön ja jäsenvaltioiden välistä toimivallanjakoa koskevia periaatteita väitetyin tavoin loukattu.

— Komission toimivalta hyväksyä TWD II- ja TWD III -päätösten 2 artikla

43 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa ensiksi, että kummankin päätöksen päätösosan 1 artiklassa todetaan, että TWD II- ja TWD III -tuet, molemmat omalta osaltaan, "soveltuvat yhteismarkkinoille ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan mukaisesti". Kuitenkin kummankin päätösosan 2 artiklan

mukaan Saksan viranomaisten "on lykättävä 1 artiklassa tarkoitettujen tukien maksamista (TWD:lle) siihen asti, kunnes päätöksen (TWD I) 86/509/ETY 1 artiklassa tarkoitetut yhteensoveltumattomat tuet on saatu perityiksi takaisin".

44 Komission toimivallasta kantajan ja väliintulijan esittämät perustelut perustuvat pääasiallisesti siihen, että kummankin päätösosan 1 artiklassa TWD II- ja TWD III -tuet on todettu, kumpikin osaltaan, yhteismarkkinoille soveltuviksi. Niiden mukaan komissiolla ei ole toimivaltaa lykätä näin yhteismarkkinoihin soveltuviksi todettujen tukien maksamista.

45 Näiden perustelujen johdosta ja jotta voitaisiin päättää, oliko komissiolla toimivalta tehdä riidanalaiset päätökset, on syytä määrittää ensinnäkin näiden päätösten sisältö ja soveltamisala. Erityisesti on syytä tutkia kysymyksessä olevien päätösten määräysten ja perustelujen välistä suhdetta.

46 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että päätöksen määräyksiä on tulkittava ottaen huomioon sen tekemiseen johtaneet syyt (ks. asiat T-68/89, T-77/89 ja T-78/89, SIV ym. v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-1403, 320 kohta).

47 Mitä tulee TWD II -päätökseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että komissio, todettuaan IV -osan lopussa, että TWD II -tukiin "voidaan soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyjä poikkeuksia", jatkaa seuraavasti V osan ensimmäisessä perustelukappaleessa:

"Voidakseen määrittää, soveltuuko jokin perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdassa määrätyistä poikkeuksista tiettyyn tukeen, komission on otettava huomioon

kaikki ne olosuhteet, jotka voivat vaikuttaa tuen vaikutusten vuoksi yhteisön kaupankäynnin edellytyksiin."

48 Sitten komissio palautettuaan mieliin käsillä olevan asian aikaisemmat vaiheet toteaa, että

"lainvastaisesti myönnettyjen tukien, joita (TWD) kieltäytyy palauttamasta vuodesta 1986 lukien, ja uusien investointitukien, joista nyt on kysymys (nimittäin TWD II -tuet), yhteisestä vaikutuksesta tämä yhtiö saisi liiallisen ja kohtuuttoman edun, joka muuttaisi kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla" (V osa, seitsemäs perustelukappale);

ja jatkaa seuraavasti:

"Tästä johtuu, että näissä olosuhteissa tämä yritys on rikastunut ilman syytä ja että tämä tulee jatkumaan aina siihen päivään saakka, jona lainvastaisesti myönnetyt tuet tosiasiallisesti peritään takaisin.

Tämän vuoksi, vaikka nyt kysymyksessä olevia tukia (— —) on pidettävä yhteismarkkinoille soveltuvina, komissio arvioi, että on syytä keskeyttää niiden maksaminen ja odottaa sen vuonna 1986 tekemässä päätöksessä tarkoitettujen yhteensoveltumattomien tukien takaisinperimistä — —.

Toisaalta komissiolla ei ole käytössään minkäänlaista pakkokeinoa nopeuttaakseen vuonna 1986 tekemänsä päätöksen täytäntöönpanoa, minkä vuoksi kysymyksessä olevien tukien maksamisen lykkääminen on vieläkin tärkeämpää.

Lisäksi on muistettava, että komissio on jo perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti antamassaan tiedonannossa ottanut huomioon kilpailun vääristymisen siinä tapauksessa, ettei vanhoja myönnettyjä yhteensoveltumattomia tukia saataisi perityiksi takaisin (TWD:ltä). Niin Saksan hallitus kuin kysymyksessä oleva yrityskään eivät ole vastustaneet tai esittäneet erityisiä huomautuksia tässä asiassa" (yhdeksännestä perustelukappaleesta kahdenteentoista perustelukappaleeseen).

49 Komissio tekee tästä sen johtopäätöksen, että

"(TWD II -tuet) soveltuvat yhteismarkkinoille, mutta niitä ei voida myöntää, ennen kuin (TWD) on palauttanut vuosina 1981—1983 lainvastaisesti saamansa tuet, joita koskee komission päätös 86/509/ETY" (kolmastoista perustelukappale).

50 TWD III -päätöksen perustelut ovat melkein samanlaiset kuin TWD II -päätöksen perustelut (ks. erityisesti III osan viimeinen perustelukappale ja TWD III -päätöksen IV osan ensimmäinen ja kymmenennestä perustelukappaleesta neljänteentoista perustelukappaleeseen).

51 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että näissä olosuhteissa on TWD II- ja TWD III -päätöksiä, kumpaakin kokonaisuudessaan, tulkittava siten, että komissio on päättänyt uusien TWD II- ja TWD III -tukien olevan soveltumattomia yhteismarkkinoille niin kauan kuin vanhoja TWD I -tukia ei ollut palautettu. Valituksenalaisten päätösten perusteluissa komissio nimittäin arvioi, että vanhojen TWD I -tukien ja vastaavasti uusien TWD II- ja TWD III -tukien yhteisvaikutukset muuttaisivat kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Kysymyksessä olevissa päätöksissä tarkoitetaan siis, että uusia TWD II- ja TWD III -tukia voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina, mutta niitä ei voida myöntää perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella, ennen kuin vanhojen TWD I - tukien ja uusien TWD II- ja TWD III -tukien yhteisvaikutus on poistettu.

52 Tästä seuraa, ettei valituksenalaisten päätösten määräyksiä voida tulkita kantajan ja väliintulijan väittämin tavoin ehdottomana ratkaisuna yhteismarkkinoille soveltuvuudesta (1 artikla), johon olisi lisätty lainvastainen lykkäävä ehto (2 artikla). Päin vastoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että jo luettaessa kysymyksessä olevia päätöksiä on selvää, ettei komissio olisi todennut uusien TWD II- tai TWD III -tukien soveltuvuudesta siten, kuin on tehnyt kysymyksessä olevien päätösosien 1 artiklassa, ilman 2 artiklassa tarkoitettua ehtoa. Itse asiassa näiden 2 artiklan määräysten tavoitteena on tarkalleen ottaen tehdä mahdolliseksi 1 artiklassa tarkoitettu yhteensoveltuvuutta koskeva ilmoitus.

53 Näissä olosuhteissa on syytä tutkia seuraavaksi, oliko komissio toimivaltainen tekemään perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella tukien myöntämistä koskevat päätökset niihin sisältyvine ehtoineen.

54 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaan kaikki tässä määräyksessä tarkoitetut jäsenvaltion myöntämät tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille, lukuun ottamatta 92 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja poikkeuksia. Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään että, jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämä tuki ei ole 92 artiklan mukaisesti soveltuva, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä.

55 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että komission mainittu toimivalta päättää tuen "muuttamisesta" tarkoittaa välttämättömästi sitä, että komission päätökseen, jossa se perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella hyväksyy tuen, voidaan liittää ehtoja sen seikan varmistamiseksi, että hyväksytyt tuet eivät muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

56 Sitä paitsi, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Italia vastaan komissio antamassaan tuomiossa (20 kohta), komission tutkiessa valtion tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille sen on otettava huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat, niihin tarpeen tullen mukaan lukien aikaisemman päätöksen jo

arvioitu asiayhteys, kuten myös ne velvoitteet, jotka tässä päätöksessä on voitu jäsenvaltiolle asettaa. Tästä seuraa, että komissilla oli toimivalta ottaa huomioon yhtäältä vanhojen TWD I -tukien ja uusien TWD II- ja TWD III -tukien mahdollinen yhteisvaikutus ja toisaalta se seikka, että TWD I -tukia jotka oli julistettu lainvastaisiksi TWD I -päätöksessä, ei ollut palautettu.

57 Vielä on tutkittava, onko komissio kantajan ja väliintulijan väittämin tavoin menetellyt perustamissopimuksen vastaisesti ja onko komission ainoana mahdollisuutena näissä olosuhteissa turvautua perustamissopimuksen 169 artiklassa määrättyyn jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaan taikka 92 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuun menettelyyn.

58 Tämän osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että toisin kuin edellä mainitussa asiassa British Aerospace ja Rover vastaan komissio annetussa tuomiossa, kysymyksessä olleessa tilanteessa komissio on tässä tapauksessa säännönmukaisesti noudattanut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrättyä kuulemismenettelyä ennen valituksenalaisten päätösten tekemistä.

59 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa myöskin, että perustamissopimuksessa tarkoitettujen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevien menettelyjen ja kysymyksessä olevien päätösten 2 artiklan määräysten tavoitteet eivät ole yhteneväiset. Itse asiassa tässä tapauksessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn tavoitteena olisikin todeta perustamissopimuksen rikkominen, joka on yhteydessä TWD I -päätöksen noudattamatta jättämiseen. Joka tapauksessa, kuten komissio aivan oikein on todennut, TWD II- ja TWD III -päätökset on tehty olosuhteissa, joissa TWD:lle voitiin myöntää uusia tukia, joita se ei mitenkään ollut velvollinen hakemaan. Tässä asiayhteydessä ei kysymyksessä olevien päätösosien 2 artiklan tavoitteena ole todeta TWD I -päätöksen rikkomista, vaan estää uusien, kilpailua yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla vääristävien tukien maksaminen.

60 Tästä seuraa, että komissio ei ole käyttänyt sellaisia menettelyjä, joista ei olisi määrätty perustamissopimuksessa ja että komission ainoana mahdollisuutena tässä tapauksessa ei ollut jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeviin menettelyihin turvautuminen.

61 Mitä tulee kantajan ja väliintulijan esittämiin perusteluihin, joiden mukaan komissio on syyllistynyt harkintavallan väärinkäyttöön ottaen erityisesti huomioon se seikan, että se on valituksenalaisissa päätöksissään vahvistanut, ettei "sen käytössä ole mitään pakottavaa keinoa, jolla nopeutettaisiin sen vuonna 1986 tekemän päätöksen täytäntöönpanoa, minkä vuoksi on sitä tärkeämpää keskeyttää nyt kysymyksessä olevien tukien maksaminen" (ks. edellä 26 kohta), niin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan harkintavallan väärinkäytön käsiteellä on erittäin tarkasti määritetty merkitys, jonka mukaan sillä tarkoitetaan menettelyä, jossa hallinnollinen viranomainen käyttää toimivaltaansa muun kuin sellaisen tavoitteen toteuttamiseksi, jota varten toimivalta on sille annettu. Päätöstä rasittaa harkintavallan väärinkäyttö vain silloin, kun objektiivisten, asiallisten ja yhtäpitävien seikkojen perusteella käy ilmi, että se on tehty muiden kuin esiintuotujen tavoitteiden saavuttamiseksi (ks. esim. asia C-331/88, Fedesa ym., tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4023, ja asia T-106/92, Frederiksen v. parlamentti, tuomio 2.2.1995, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

62 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo todennut, että kysymyksessä olevien päätösosien 2 artiklan tavoitteena on sen turvaaminen, ettei kilpailu yhteismarkkinoilla vääristy uusien TWD II- ja TWD III -tukien maksamisen johdosta, ennen kuin vanhat TWD I -tuet oli saatu palautettua (ks. edellä 59 kohta). Tästä seuraa, että valituksenalaisia päätöksiä ei ole tehty muiden kuin esiintuotujen tavoitteiden saavuttamiseksi, eikä niitä näin ollen rasita harkintavallan väärinkäyttö (ks. myös jäljempänä 64 ja 68 kohta).

63 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kysymyksessä olevien päätöksien päätösosien 2 artiklan hyväksyminen kuului komission toimivaltaan.

— Yhteisön ja jäsenvaltioiden välisen toimivallanjaon väitetty loukkaaminen

64 Tämän perusteen mukaan kysymyksessä olevien päätösosien 2 artiklassa, jossa TWD II- ja TWD III -tukien maksaminen keskeytettiin TWD I -tukien palauttamiseen saakka, "puututtiin laittomasti" kansalliseen oikeusjärjestykseen; perusteen tarkoituksena pääasiallisesti on väittää komission loukanneen yhteisön ja jäsenvaltioiden välistä toimivallanjakoa yhtäältä, koska se ei tiennyt kansallisen, samaa asiaa

koskevan oikeudenkäynnin olemassaolosta, ja toisaalta, koska se oli loukannut luottamuksensuojan periaatetta, johon tässä samassa oikeudenkäynnissä oli vedottu, sellaisena kuin se on määritelty kysymyksessä olevassa kansallisessa hallinto-oikeudessa.

65 Tämän vuoksi on tutkittava, vaikuttaako sellainen kansallisessa tuomioistuimessa vireillä oleva oikeudenkäynti, jonka yhteydessä tällaisia kansalliseen oikeuteen kuuluvia kysymyksiä esitetään, TWD II- ja TWD III -päätösten lainmukaisuuteen.

66 Tämän osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi ensinnäkin, että komission toimivaltaa hyväksyä valituksenalaisten päätösten 2 artikla, ei voida asettaa kyseenalaiseksi vain vetoamalla kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaan oikeudenkäyntiin. TWD II- ja TWD III -päätösten lainmukaisuus ei voi riippua sellaisista Saksan kansallisen oikeuden kysymyksistä, kuten siitä, noudattavatko Saksan viranomaiset VwVfG:n 48 artiklaa. Sitä paitsi kansallisella tasolla vireillä olevan oikeudenkäynnin olemassaolo ei voi vaikuttaa komission toimivaltaan ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, ettei kilpailu yhteisön alueella vääristy.

67 Tässä suhteessa, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jo on todennut (ks. edellä 59—62 kohta), mainittujen päätösosien 2 artiklan tavoitteena on varmistaa, ettei kilpailu yhteismarkkinoilla vääristy kysymyksessä olevien tukien yhteisvaikutuksesta, eikä estää kantajaa käyttämästä kansallisen oikeusjärjestyksen sille suomia oikeuksia. Kantajan väitteet hyväksymällä hyväksyttäisiin samalla se, että komission oli pakko rikkoa perustamissopimusta hyväksyessään uudet tuet, jotka olivat omiaan vääristämään kilpailua sen vuoksi, ettei vanhoja, lainvastaisia tukia ollut palautettu.

68 Sitä paitsi kysymyksessä olevat päätökset eivät estä kantajaa jatkamasta kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaa riita-asiaa, kuten kantaja tässä tapauksessa on tehnytkin. Muutoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei kantaja

voi vedota väitettyyn "painostukseen" siltä osin kuin juuri se itse vapaasta tahdostaan on hakenut uusien TWD II- ja TWD III -tukien myöntämistä itselleen jatkaen samalla TWD I -päätöksessä lainvastaisiksi todettujen tukien tuomasta kilpailuedusta hyötymistä.

69 Joka tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa vakiintuneesta oikeuskäytännöstä johtuvan, että kansallisen oikeuden säännöksiä ei voida soveltaa siten, että yhteisön oikeudessa edellytetty takaisinperiminen kävisi käytännöllisesti katsoen mahdottomaksi (ks. yhteisöjen tuomioistuimen em. asiassa Deutsch Milchkontor ym. antama tuomio, 22 kohta ja em. asiassa komissio v. Saksa antama tuomio, 12 kohta). Tässä suhteessa yhteisöjen tuomioistuin on lausunut erityisesti, että ottaen huomioon sen valtion tukien valvonnan, jota komissio harjoittaa perustamissopimuksen 93 artiklan perusteella, pakottava luonne, tuen saajayritykset voivat periaatteessa perustellusti luottaa tuen sääntöjenmukaisuuteen vain silloin, kun tämä on myönnetty mainitussa artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen. Tämän olettaman mukaan lainvastaisen tuen saaja voi ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa vedota luottamuksensuojaansa. Tällaisessa tapauksessa kuuluu asiaa mahdollisesti käsittelevän kansallisen tuomioistuimen tehtäviin arvioida esitettyään mahdollisesti yhteisöjen tuomioistuimelle tulkintaa koskevia ennakkoratkaisukysymyksiä asiaan vaikuttavia olosuhteita (ks. em. asiassa komissio v. Saksa annettu tuomio, 12—16 kohta).

70 Tässä asiassa on kiistatonta, että TWD I -tukia ei ole myönnetty perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaista menettelyä noudattaen. Tästä seuraa edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Saksa annetun tuomion, (16 kohta) mukaan, että luottamuksensuojaa, johon kantaja voi vedota kansallisessa riita-asiassa, ei voida lukea hänen hyväkseen kuin poikkeuksellisissa olosuhteissa. On myöskin kiistatonta, ettei kansallinen tuomioistuin ole esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle perustamissopimuksen 177 artiklan mukaista ennakkoratkaisukysymystä saadakseen tietää, olivatko tällaiset poikkeukselliset olosuhteet yhteisön oikeuden mukaisesti olemassa tässä yksittäistapauksessa.

71 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että näissä olosuhteissa yhteisön oikeusjärjestys ei velvoittanut komissiota odottamaan kansallisen riita-asian oikeudenkäynnin päättymistä - jossa muuten kantajan väitettyä luottamuksensuojaa ei

vielä kahdeksan vuotta kestäneen oikeudenkäynnin jälkeenkään ole vahvistettu - ennen kysymyksessä olevien päätösosien 2 artiklan hyväksymistä. Kaikki muut tulkintatavat riistäisivät perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklalta niiden tehokkuuden.

72 Toisaalta on syytä muistaa, että kantajan alulle panema kansallinen riita-asian oikeudenkäynti ei koske Baijerin viranomaisten myöntämiä TWD I -tukia. Tämän osalta on korostettava, että kantajan nimenomaisen lausuman mukaan, jota niin väliintulija kuin vastaajakaan eivät ole kiistäneet, Baijerin viranomaiset ovat antaneet VwVfH:n 48 artiklassa säädetyn yhden vuoden määräajan kulua umpeen ryhtymättä mihinkään kysymyksessä olevien tukien takaisinperimistä koskeviin toimenpiteisiin. Sitä paitsi kantaja on suullisessa käsittelyssä myöntänyt, että Baijerin viranomaiset eivät halua esittää vastalauseita kysymyksessä olevia tukia kohtaan ja että ne ovat kieltäytyneet antamasta takaisinperinnän kannalta tarpeellista ilmoitusta.

73 Näissä olosuhteissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että missään tapauksessa kantaja ei voi yhteisön oikeudessa lainmukaisesti vedota luottamuksensuojaan, joka perustuu siihen tosiasiaan, etteivät Baijerin viranomaiset ole pyytäneet TWD I -tukien palauttamista kansallisen oikeuden edellyttämässä määräajassa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Saksa antamassaan tuomiossa, (19 kohta), katsonut säännöstä, jossa säädetään määräaika sellaisen hallinnollisen päätöksen peruuttamiselle, jolla on oikeuksia luova vaikutus, on sovellettava siten, ettei yhteisön oikeuden vaatima takaisinperiminen käy käytännöllisesti katsoen mahdottomaksi ja ottaen täysin huomioon yhteisön etu.

74 Kaikesta edellä olevasta johtuu, että komission puuttuvaa toimivaltaa valituksenalaisten päätösten tekemiseen sekä yhteisön ja jäsenvaltioiden välisen toimivallanjaon väitettyä loukkaamista koskevat perusteet on hylättävä.

TWD I -tukien vuoksi aiheutuneen kilpailuedun puuttumista koskeva peruste

Tiivistelmä asianosaisten perusteluista

75 Kantaja painottaa, ettei sille nyttemmin aiheudu minkäänlaista kilpailuetua TWD I -tukien vuoksi, ottaen huomioon, että varat on käytetty ja lainat on peritty takaisin. Lisäksi komissio ei ollut laskenut kilpailuetua, jonka se väitti olevan olemassa, eikä TWD II -päätökseen sisältyvää väitettä siitä, että TWD I ja TWD II -tuet yhdessä aiheuttaisivat 29 prosenttia vastaavan tuen, ollut mahdollista tarkistaa.

76 Asiassa T-486/93 kantaja väliintulijan tukemana lisää, että komissio on yliarvioinut sille TWD I -tuista aiheutuvan kilpailuedun, koska kantaja oli muodostanut vuotuisella korolla lisätyn 6,12 milj. DM:n suuruisen varauksen ennakoidessaan kansallisen oikeudenkäynnin mahdollista lopputulosta. TWD I -tuet eivät siis olleet ristiriidassa yhteisön edun kanssa.

77 Vastaaja korostaa, että sen kuuluu ratkaista tukien soveltuvuus yhteismarkkinoille ottaen huomioon annetut tosiseikat koko yhteisön kannalta tarkasteltuina (asiat 730/79, Philip Morris v. komissio, tuomio 17.9.1980, Kok. 1980, s. 2671, ja 310/85, Deufil v. komissio, tuomio 24.2.1987, Kok. 1987, s. 901) ja ottaen huomioon kaikki asian kannalta oleelliset seikat. Sen päätöstä ei rasittanut minkäänlainen arviointivirhe.

78 Valituksenalaisissa päätöksissä komissio arvioi tarpeelliseksi ottaa huomioon kaikki seikat, joilla voi olla merkitystä TWD II- ja TWD III -tukien vaikutusten kannalta, ja erityisesti sen tosiasian, että TWD I-tuet olivat yhä kantajan hallussa. Näiden kahden tukisarjan yhteisvaikutus vääristi kilpailua ja sen vuoksi oli yhteiseen etuun

kiinnitettävä vakavaa huomiota, erityisesti polyamidikuituja koskevilla markkinoilla, joita jo luonnehtivat kova kilpailu, heikko kysyntä, suuret pääomainvestoinnit ja vähäinen katetuotto.

79 Itse asiassa kantajan yrityksessä olemassa olevan ylikapasiteetin luominen ei olisi ollut mahdollista ilman lainvastaisia TWD I-tukia. Jos kantaja voisi pitää TWD I -tuet ja samanaikaisesti saada TWD II- tai TWD III -tuet poistaakseen lainvastaisten tukien avulla luodun ylikapasiteetin, se saisi samanaikaisesti tukea ylikapasiteetin luomiseen ja sen poistamiseen, ja sen mennyttä käyttäytymistä palkittaisiin kaksinkertaisesti, mikä on yhteisön oikeuden vastaista.

80 Komission viimeisimpien laskelmien mukaan, sellaisina kuin ne ovat viimeksi tarkennettuina sen 14.12.1994 päivätyssä vastauskirjeessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin, kantajan oli palautettava Saksan liittohallitukselle 6,12 milj. DM:n suuruinen lainapääoma lisättynä 6 prosentin mukaan lasketulla korolla (3,67 milj. DM 31.12.1993). Baijerin osavaltion myöntämän lainan osalta etu ei muodostunut lainatun ja nyttemmin takaisinmaksetun pääoman määrästä, vaan myönnetystä korkohyvityksestä, eli siitä erosta, joka oli sovelletun 5 prosentin korkokannan ja markkinakorkokannan välillä, ja myönnetystä kahden vuoden lyhennysvapaudesta. 7,5 prosentin viitekorkokannan mukaan tämä hyvitys oli 1,44 milj. DM laskettuna 31.12.1993 asti. Tästä johtui, että takaisinkorvattavien TWD I -tukien kokonaismäärä oli 11,2 milj. DM.

81 Asiassa T-486/93 vastaaja lisää, että vaikka kantaja oli muodostanut taseeseensa 6,12 milj. DM:n suuruisen katteen (eikä "varausta") investointituen takaisinmaksamista varten, tämä määrä pysyi välillisesti sen hallinnassa ja saattoi säilyä siellä vireillä olevan oikeudenkäynnin lopputuloksesta riippuen. Sitä paitsi tällaisella katteella oli myönteisiä taloudellisia seurauksia kantajalle, sillä se vähensi sen verorasitusta. Muutoin ei kysymyksessä oleva kate kattanut niitä etuja, jotka aiheutuivat Baijerin viranomaisten myöntämien lainojen korkohyvityksistä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

82 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdassa komissiolle annetun harkintavallan käyttäminen edellyttää monimutkaisten taloudellista ja sosiaalista järjestelmää koskevien, yhteisön tasolla suoritettavien arviointien tekemistä (ks. tuomio em. asia Deufil v. komissio, 18 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tämän vuoksi tätä arviointia valvoessaan vain varmistettava, että menettelysäännöksiä on noudatettu, perustelut ovat riittäviä, toisiseikat ovat aineellisesti oikeita ja ettei ilmeistä arviointivirhettä ole tapahtunut tai harkintavaltaa ole väärinkäytetty.

83 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantaja ei ole näyttänyt toteen, että komissio olisi ilmeisesti ylittänyt sille kuuluvan harkintavallan rajoja todetessaan valituksenalaisissa päätöksissä, että kantajalle aiheutui TWD I -tukien palauttamatta jättämisestä kilpailuetu ja että TWD II- ja TWD III -tuet, kumpikin osaltaan, yhdistyneinä TWD I -tukiin vääristäisivät kilpailua yhteisön edun vastaisella tavalla. Itse asiassa on kiistatonta, ettei kantaja ole palauttanut Saksan hallituksen myöntämää 6,12 milj. DM:n suuruista investointitukea eikä tälle summalle kantajan hallintaan luovuttamisen jälkeen kertyneitä korkoja. Sitä paitsi se seikka, että Baijerin osavaltion myöntämät lainat palautettiin, ei riittänyt yksistään lievittämään kilpailun vääristymistä kantajan jätettyä palauttamatta niihin liittyvät korkotuet. Kantaja saa siis edelleen laitonta, TWD I -tuista johtuvaa kilpailuetua, joka komission mukaan on yli 11 milj. DM. Lisäksi kantaja ei ole osoittanut, että komission laskelmat sellaisina, kuin ne on lopullisesti esitetty 14.12.1994 päivätyssä kirjeessä, olisivat epätarkkoja.

84 Kantajan yksinomaan asiassa T-486/93 esittämästä perustelusta, jonka mukaan se oli muodostanut taseeseensa 6,12 milj. DM:n suuruisen varauksen, johon korot oli lisätty, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensin, että kantaja ei ole kiistänyt komission väitettä siitä, ettei kantaja ollut muodostanut taseeseensa "varausta", vaan katteen, ennakoiden kansallisen oikeudenkäynnin mahdollista päätöstä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mielestä tällainen kate ei vastaa kysymyksessä olevien tukien palauttamista. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei kantaja ole tuonut esille sellaisia seikkoja, jotka osoittaisivat, että kyseinen kate olisi vienyt kantajalta TWD I -tuista johtuvan lainvastaisen kilpailuedun. Kolmanneksi, tämä kate ei kata Baijerin viranomaisten myöntämien lainojen korkohyvityksistä aiheutuvia etuja.

85 Tästä johtuu, ettei kantaja ole näyttänyt toteen komission ilmeistä arviointivirhettä ja että TWD I -tuista aiheutuvan kilpailuedun puuttumisesta esitetyt perustelut on siis hylättävä.

Suhteellisuusperiaatteen loukkaamisesta esitetyt perusteet

Tiivistelmä asianosaisten perusteluista

86 Vastineessaan asiassa T-244/93 kantaja painottaa, etta komissio on loukannut suhteellisuusperiaatetta asettaessaan TWD II -tukien maksamisen edellytykseksi TWD I -tukien takaisinperimisen. Se olisi voinut saavuttaa saman tuloksen kantajan oikeuksia vähemmän loukaten sallimalla TWD II -tukien maksamisen, kun niistä ensin olisi vähennetty TWD I -tukien määrä.

87 Asiaa T-486/93 koskevassa kanteessaan kantaja painottaa, että vaikka oletettaisiin, että komissiolla olisi ollut toimivalta käyttää "pakkokeinoa", se olisi käyttänyt loppuun tämän mahdollisuuden TWD II -päätöksessä, ennen TWD III -päätöksen tekemistä; suhteellisuusperiaatteen noudattamiseksi piti vähintäänkin menetellä niin, että TWD II - ja TWD III -tuet laskettiin yhteen, tästä summasta vähennettiin TWD I -tuet ja erotuksen maksaminen sallittiin.

88 Tähän tulokseen pääsemiseksi kantaja ehdottaa seuraavan laskutavan käyttämistä: TWD II -päätöksessä tarkoitetun tuen määrästä ja jokaisen TWD II - ja TWD III -päätöksissä tarkoitetun lainan pääomasta olisi vähennettävä näiden summien välisessä suhteessa laskettu osuus TWD I -tukien takaisinmaksettavasta määrästä. Näin saadut summat (yli 21 milj. DM TWD II - ja TWD III -päätöksissä hyväksytyistä 30 milj. DM:sta) voitiin lainmukaisesti maksaa tukina. Sitä paitsi piti ottaa huomioon se tosiseikka, että koska kantaja ei ollut saanut TWD III -tukia, sen oli pitänyt hankkia kyseisten investointien rahoitus vapailta markkinoilta, mistä sille oli aiheutunut tiettyjä tappioita.

89 Asiassa T-486/93 antamassaan vastineessa kantaja painottaa, että laskettaessa suosituimmuusehtoisista lainoista muodostuvien tukien arvoa vastaajan olisi tullut perustaa laskelmansa liittovaltion hallituksen tuona ajankohtana käyttämään 7,5 prosentin eikä 9,5 prosentin viitekorkokantaan.

90 Asiaan T-244/93 antamassaan vastauksessa vastaaja epäilee suhteellisuusperiaatteen soveltuvuutta päätökseen, joka ei sisällä mitään seuraamusta. TWD II -päätös merkitsi yksinkertaisesti vain, että kantajalle voitiin maksaa uusia tukia, joihin sillä ei ollut mitään oikeutta, vasta sitten, kun niistä ei enää aiheutunut kilpailun vääristymistä. Joka tapauksessa TWD I -tukien takaisinperittävän määrän ylittäessä TWD II-tukien määrän ei suhteellisuusperiaatetta ilmeisestikään ollut loukattu. Itse asiassa TWD I -tukien arvo 31.12.1993 oli ollut 11,2 milj. DM ja TWD II -tukien 5,77 milj. DM (komission 14.12.1994 päivätyn kirjeen liite I).

91 Asiaan T-486/93 laatimassaan puolustautumiskirjelmässä vastaaja painottaa, että kantajan laskelmat, joiden tarkoituksena oli osoittaa suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen (ks. edellä 88 kohta), ovat virheellisiä erityisesti, koska se oli laskenut yhteen investointituen ja lainojen kokonaismäärät, vaikka sen olisi pitänyt ottaa huomioon investointituki ja lainojen yhteydessä myönnetyt korkohyvitykset. Samoin kantajan tappioista tekemä laskelma oli virheellinen erityisesti, koska siinä

ei ollut otettu huomioon siitä johtuvaa kilpailuetua, ettei TWD I -tukia ollut peritty takaisin.

92 Asiassa T-486/93 antamassaan vastauksessa vastaaja myöntää, että laskentaperusteeksi on otettava 7,5 prosentin korkokanta, kuten kantaja väittää, mutta koska tätä kantaa sovelletaan myös TWD II- ja TWD III -lainoihin, suhde TWD I -tukien ja lykättyjen tukien välillä pysyisi käytännöllisesti katsoen samana. TWD I -tukien rahoitusetu oli 31.12.1993 noin 11,2 milj. DM ja TWD II- ja TWD III -tukien noin 6,1 milj. DM, eli 5,77 milj. TWD II -tuille ja 0,348 milj. TWD III -tuille (ks. komission 14.12.1994 päivätty kirje). TWD I -tukien tuottama kilpailuetu oli itse asiassa suurempi kuin vastaava tukien määrä, jos otettiin huomioon sellaiset seikat kuin myönteiset veroseuraamukset, saatavilla olevien käteisvarojen lisääntyminen, tuista aiheutuneet aineelliset edut, välittävät investoinnit, lisälainojen saantimahdollisuudet tai kantajan muodostamalle katteelle kertyneet korot.

93 Lopuksi, komissio myönsi koko ajan, että kiellettyjen tukien arvo saattoi jollakin hetkellä ylittää kantajan lainvastaisen kilpailuedun, mutta näin ei vielä tässä tapauksessa ollut asian laita. Tämän vuoksi ei ollut merkitystä sillä, oliko komissio loukannut suhteellisuusperiaatetta.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

94 Kantaja ei ole asiassa T-244/93 kehitellyt vastineessaan esittämiään perusteluja eikä esittänyt laskelmia perusteluistaan, joiden mukaan komission olisi tullut sallia TWD II -tukien maksaminen, kun niistä ensin oli vähennetty TWD I -tuet. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa näin ollen, että tässä asiassa kantaja ei ole tuonut esille yhtään sellaista seikkaa, joka osoittaisi, että TWD II -päätöksellä olisi loukattu suhteellisuusperiaatetta.

95 Asian T-486/93 osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että laskelmat, joille kantaja perustaa perustelunsa (edellä 88 kohta), ovat virheellisiä. Itse asiassa, kuten komissio on oikein painottanut, jotta kysymyksessä olevien tukien arvo voitaisiin määrittää, on investointituki ja korkohyvitykset laskettava yhteen, kun taas kantaja on laskelmissaan laskenut yhteen investointituen ja lainojen kokonaismäärät. Samoin kantajalle väitetyiksi aiheutuneissa tappioissa ei oteta huomioon sitä tosiasiaa, että se on jatkanut TWD I -tuista aiheutuneesta lainvastaisesta kilpailuedusta hyötymistä.

96 Tämän vuoksi kantajan esittämät laskelmat eivät mitenkään osoita, että TWD II- ja TWD III -tukien määrä ylittää TWD I -tuet. Päinvastoin, istunnossa kantajan avustajat eivät ole kiistäneet sitä, että TWD II - ja TWD III -päätösten tekohetkellä näissä päätöksissä tarkoitettujen tukien arvo oli ollut alhaisempi kuin TWD I -tuista aiheutuneen laittoman kilpailuedun arvo. Lisäksi komission esittämien laskelmien mukaan, joita kantaja ei ole näyttänyt perusteettomiksi, TWD I -tuista aiheutuvan laittoman kilpailuedun arvo ylittää selvästi TWD II- ja TWD III -tukien arvon, vaikka käytettäisiin 7,5 prosentin viitekorkokantaa.

97 Koska kantaja ei ole näyttänyt toteen perustelujensa edellytysten oikeellisuutta, eli sitä, että TWD II - ja TWD III - tukien kokonaismäärä ylitti TWD I -tukien arvon, tästä seuraa, että suhteellisuusperiaatteen loukkaamisesta esitetyt perusteet on joka tapauksessa hylättävä.

TWD I -tukien lainmukaisuutta koskeva peruste

Tiivistelmä asianosaisten perusteluista

98 Vastineessaan asiassa T-244/93 ja kanteessaan asiassa T-486/93 kantaja painottaa, että osa TWD I -tuista täytti perusedellytykset voidakseen tulla hyväksytyiksi

yhteismarkkinoille soveltuviksi, ainakin siltä osin, kuin oli kysymys tekstiilien valmistuksen uudistamisesta, värjäysmenetelmien tervehdyttämisestä ja kutomakoneiden ostamisesta. Itse asiassa, jos lankojen ja kutomotuotteiden tuotantoa koskevat TWD II -tuet ovat kokonaisuudessaan lainmukaisia, niin näin täytyi olla myös TWD I -tuilla tuettujen, samankaltaisten toimintojen osalta. Lisäksi tekstiilien valmistuksen uudistamisesta, värjäysmenetelmien tervehdyttämisestä ja kutomakoneiden ostamisesta ei ollut aiheutunut minkäänlaista tuotannon kasvua.

99 Sitä paitsi komissio oli hyväksynyt muut vuonna 1988 samankaltaisiin vuosina 1985—1987 tehtyihin investointeihin myönnetyt tuet. Kantaja väittää liittovaltion talousministeriön 7.4.1988 tekemän muistiinpanon, joka oli laadittu erään komission virkamiehen kanssa käydyn puhelinkeskustelun yhteydessä, todistavan tämän. Komissio olisi näin vuonna 1988 kantajan mukaan päättänyt, että TWD I -tukien kanssa samanlaiset tuet kuuluivat "kangas"-sektorille eivätkä "kuitu"-sektorille.

100 Siinä määrin kuin TWD I -tukien tiedoksiannon puuttumisesta johtuva lainvastaisuus oli puhtaasti muodollista, niin niiden takaisinperimisyritys oli harkintavallan väärinkäyttöä, koska komissio ei ollut koskaan vaatinut tukien palauttamista tällaisissa olosuhteissa.

101 Kantaja arvioi, että se voi, koska ETY:n perustamissopimuksen 184 artiklaa voidaan sen mukaan soveltaa analogisesti, viitata vielä oikeudenkäynnin tässä vaiheessa TWD I -päätöksen lainvastaisuuteen (ks. erityisesti asia 92/78, Simmenthal v. komissio, tuomio 6.3.1979, Kok. 1979, s. 777). Se painottaa, että vaikka se olisi voinut suoraan vastustaa TWD I -päätöstä, se olisi voinut tietää sen todellisesta taloudellisesta merkityksestä vasta saatuaan tiedon TWD II -päätöksestä.

102 Vastaaja painottaa, että TWD I -päätös on lopullisesti täytäntöönpanokelpoinen perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettujen, kanteen nostamiselle asetettujen määräaikojen kuluttua umpeen 1.11.1986. Kantajan jätettyä panematta vireille kanteen TWD I -päätöstä vastaan sen perusteluja ei voida ottaa tutkittaviksi ja ne ovat siten merkitystä vailla. Toissijaisesti vastaaja väittää, että TWD I -tuet eivät olleet laittomia vain muotonsa vaan myös perusteensa puolesta. Itse asiassa TWD I -investoinnit olisivat lisänneet kantajan lankojentuotantokapasiteettia alakohtaisten säännösten vastaisesti, kun taas TWD II- ja TWD III -investoinnit koskivat lankojen lisämarkkinoita.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

103 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa TWD Textilwerke Deggendorf 9.3.1994 antamassaan tuomiosssa, lausunut oikeuskysymyksen osalta, ettei kantaja voinut vedota TWD I -päätöksen lainvastaisuuteen kansallisessa tuomioistuimessa sillä perusteella, ettei se ollut asetetuissa määräajoissa nostanut kannetta tätä päätöstä vastaan perustamissopimuksen 173 artiklan toisen alakohdan perusteella (ks. edellä 11 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että näin on myöskin tässä yksittäistapauksessa. Itse asiassa luonnollinen tai oikeushenkilö, joka olisi voinut panna vireille kanteen 173 artiklan toisen kohdan perusteella, mutta joka ei ole näin tehnyt siinä asetetuissa määräajoissa, ei voi esittää perustamissopimuksen 184 artiklan mukaista väitettä yhteisön oikeuden vastaisuudesta— —. (ks. em. asia Simmenthal v. komissio annettu tuomio, 39 kohta).

104 Tämän vuoksi TWD I -tukien lainmukaisuudesta esitetyt perusteet on joka tapauksessa hylättävä.

105 Kaiken edellä olevan perusteella kanteet on kokonaisuudessaan hylättävä ilman, että olisi tarpeellista lausua asiassa T-244/93 ensimmäistä kertaa vastineessa esitetyistä, tutkittavaksi ottamista koskevista perusteista.

Oikeudenkäyntikulut

106 Työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Kantajan hävittyä asian se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaan väliintulija vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanteet hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan vastaajalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

3) Väliintulija vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Biancarelli Schintgen Briët

García-Valdecasas Bellamy

Julistettiin Luxemburgissa 13 päivänä syykuuta 1995.

H. Jung J. Biancarelli

kirjaaja laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja